

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
Curtea europeană a drepturilor omului

SECȚIUNEA A PATRA

DOSARUL

**„BRITO FERRINHO BEXIGA VILLA-NOVA
Contra
PORTUGALIEI”**

(Cererea nr. 69436/10)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

1 decembrie 2015

Această hotărâre va deveni definitivă în condițiile definite în articolul 44 § 2 al Convenției. Hotărârea poate fi supusă unor modificări ale formei.

În dosarul „Brito Ferrinho Bexiga Villa-Nova contra Portugaliei”,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (secțiunea a patra), întrunită în cadrul unui complet alcătuit din:

András Sajó, *președinte*,
Vincent A. De Gaetano,
Boštjan M. Zupančič,
Paulo Pinto de Albuquerque,
Egidijus Kūris,
Iulia Antoanella Motoc,
Gabriele Kucsko-Stadlmayer, *judecători*,
și Françoise Elens-Passos, *grefier de ședință*,

După ce a deliberat în camera de consiliu pe data de 10 noiembrie 2015, completul pronunță următoarea hotărâre, adoptată la data respectivă:

PROCEDURA

1. La originea dosarului se află o sesizare (nr. 69436/10) îndreptată împotriva Republicii Portugheze și depusă de un cetățean a acestui Stat, D-na Sílvia Maria de Brito Ferrinho Bexiga Villa-Nova („Reclamanta”), care a sesizat Curtea pe 15 noiembrie 2010 invocând Art. 34 al Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).

2. Reclamanta a fost autorizată să preia ea însăși apărarea intereselor proprii în cadrul procedurii desfășurate în fața Curții (Art. 36 § 2 de la finalul regulamentului). Guvernul portughez („Guvernul”) a fost reprezentat de mandatară sa, D-na M. F. da Graça Carvalho, Procuror general adjunct.

3. Reclamanta denunță consultarea extraselor conturilor sale bancare în cadrul unei proceduri penale deschise împotriva ei de către șeful autorității de combatere a fraudei fiscale, și invocă încălcarea secretului profesional pe care are obligația să îl respecte în baza profesiei sale de avocat. Ea invocă articolele 6 și 13 ale Convenției.

4. Pe data de 1 aprilie 2014, petiția a fost comunicată Guvernului.

ÎN FAPT

I. ÎMPREJURĂRILE SPEȚEI

5. Reclamanta s-a născut în 1969 și domiciliază în Faro. Practică profesia de avocat.

6. La o dată neprecizată, administrația fiscală a procedat la controlul contabilității societății de avocați de care aparține aceasta. După ce s-a dovedit că Reclamanta nu plătise taxa pe valoarea adăugată („TVA”) aferentă onorariilor percepute în cursul anilor 2005 și 2006, administrația fiscală a cerut reclamantei să prezinte extrasele contului său bancar personal, cerere la care ea s-a opus invocând secretele profesional și bancar.

7. Parchetul de pe lângă Tribunalul din Faro a fost atunci sesizat privind dosarul. Tribunalul din Faro a deschis o anchetă împotriva directorului autorității de combatere a fraudei fiscale (Procedura Internă nr. 1987/09.3 TAFAR).

8. Pe data de 18 septembrie 2009, reclamanta a fost pusă sub acuzare și audiată. Ea a recunoscut că plățile onorariilor sale fuseseră făcute în contul său bancar personal și nu în contul societății de avocați. Totuși, ea a refuzat să prezinte extrasele de cont bancar solicitate pe motiv că avea obligația să păstreze secretul profesional. Ea a invocat de asemenea secretul bancar.

9. Printr-o cerere din data de 30 octombrie 2009, parchetul a cerut judecătorului de instrucție penală să deschidă un incident de procedură care să vizeze ridicarea secretului profesional (*incidente de quebra do segredo profissional*), conform articolului 135 § 3 din codul de procedură penală („CPP”). În sprijinul cererii sale, acesta a relevat că:

- secretul profesional poate fi încălcat în acest dosar având în vedere că se părea că diferite transferuri de bani în contul personal al reclamantei fuseseră făcute de clienți;

- Secretul bancar era de asemenea invocat în cauză având în vedere Art. 78 §§ 1 și 2 regimul general al instituțiilor de credit și societăților financiare;

- înainte de a se adresa instituțiilor bancare, era necesar să fie ridicat secretul profesional pe care reclamanta avea obligația să-l respecte din cauza profesiei sale de avocat;

- că necesitatea de a administra justiția era prioritar față de obligația păstrării secretului profesional, subliniind că procedura în curs o privea pe reclamantă și nu pe clienții acesteia.

10. Printr-o ordonanță din data de 6 noiembrie 2009, judecătorul de instrucție a recunoscut că invocarea secretului profesional și a celui bancar era legitimă. Judecătorul de instrucție s-a exprimat în felul următor:

„(...) ancheta nu va putea avansa și adevărul material nu va putea fi aflat decât după consultarea conturilor bancare ale acuzatei având în vedere că ea trebuie să fi

depus acolo sumele pretinse ca fiind plătite cu titlul de onorarii. Însă aceasta nu și-a dat acordul la ridicarea secretului bancar.

(...)

„Având în vedere că secretul profesional nu este absolut și nu poate împiedica administrarea justiției și descoperirea adevărului material, estimăm că aceste valori sunt superioare celor pe care secretul profesional de avocat sau cel bancar urmăresc să le protejeze. Prin urmare, acesta trebuie să fie ridicat”

Așadar, judecătorul de instrucție a cerut Curții de Apel din Évora să autorizeze ridicarea secretului profesional și a celui bancar și, în consecință, accesul la conturile bancare ale reclamantei, conform articolului 135 § 3 din CPP.

11. Pe data de 30 noiembrie 2009, procurorul adjuncț de pe lângă curtea de apel din Évora a prezentat un aviz juridic care pleda pentru ridicarea secretului profesional. Ea a evidențiat că, în dosarul de față, nevoile anchetei penale și, în consecință, ale buneii administrării a justiției prevalau asupra interesului reclamantei.

12. Pe 12 ianuarie 2010, secțiunea penală a Curții de Apel din Évora și-a pronunțat decizia. Ea a estimat că refuzul reclamantei de a oferi accesul la contul său bancar personal era legitim având în vedere secretul profesional și cel bancar, însă că interesul public trebuia să prevaleze asupra interesului personal. Ea s-a exprimat astfel:

„(...)

Având în vedere interesele concurente, mai precis interesele protejate prin regulile secretului profesional menționate și interesul public în ancheta penală, care presupune obținerea de elemente și informații capabile să furnizeze dovada care va susține, dacă este cazul, acuzația legată de acuzația penală, va trebui ca primele să cedeze din motive naturale și întemeiate față de cele din urmă.

În prezența dosarului, elementele căutate se dovedesc a fi indispensabile pentru ancheta penală, așa cum a relevat judecătorul de instrucție în prima instanță și așa cum a subliniat procurorul adjuncț de pe lângă acest tribunal. Acesta este motivul pentru care concluzionăm în acest dosar că interesul public va trebui să prevaleze asupra interesului privat în scopul unei bune administrări a actului de justiție: ridicarea obligațiilor de păstrare a secretului este justificată, în acest caz, în vederea ponderării, expuse mai sus, a intereselor aflate în conflict.

(...)”

Dând curs pretenției ministerului public, în conformitate cu articolul 135 § 3 din CPP, curtea de apel a dispus ridicarea secretului profesional și a secretului bancar, solicitând Băncii Portugaliei să identifice toate conturile bancare deținute de reclamantă în 2005 și în 2006, pentru ca operațiunile efectuate în aceste conturi să fie aduse la cunoștința parchetului.

13. Pe 9 februarie 2010, reclamanta a atacat decizia curții de apel din Évora în fața Curții Supreme denunțând lipsa de competență a secției penale a curții de apel de a se pronunța asupra problemei ridicate și absența

consultării Baroului în cursul procedurii, cu încălcarea Art. 135 § 4 din CPP și a articolului 87 din statutul Baroului.

14. Pe data de 9 iunie 2010, Consiliul Baroului din districtul Faro a respins o cerere care fusese depusă de reclamantă pentru a fi exonerată de secretul profesional privind operațiunile efectuate în contul său bancar în 2006 în cadrul procedurii penale deschise împotriva sa. El a estimat că cererea sa nu era suficient de bine justificată, deoarece reclamanta nu specificase dacă operațiunile bancare în cauză vizau transferurile bancare dispuse sau efectuate de clienți și dacă divulgarea acestor informații era indispensabilă pentru apărarea drepturilor sale sau ale celor ale clienților săi.

15. Pe data de 23 februarie 2010, ministerul public și-a prezentat pledoaria pentru inadmisibilitatea recursului formulat de reclamantă în fața Curții Supreme.

16. Printr-o decizie din data de 2 iunie 2010, Curtea Supremă a declarat recursul reclamantei ca inadmisibil pe motiv că nu erau îndeplinite condițiile prevăzute în articolul 432 din CPP. Curtea Supremă a estimat că, în cauză, nu se putea considera că se luase o decizie în primă instanță în măsura în care incidentul ridicării secretului profesional și a celui bancar fusese deschis în cursul anchetei de către parchetul de pe lângă tribunalul din Faro care transmisese dosarul autorității judiciare competente, mai precis „judecătorului de primă instanță”. În plus, Curtea Supremă a considerat că hotărârea curții de apel se referea la o chestiune procedurală și nu la fondul cauzei, neoferind astfel un termen obiectului procedurii așa cum este acesta stipulat de Art. 400, § 1 litera c) din CPP. În acest caz, Curtea Supremă s-a exprimat astfel:

„(...) în acest caz, este vorba despre o decizie care va trebui (...) considerată ca fiind echivalentă cu o decizie pronunțată în cadrul unui apel .

De fapt, (...) în urma incidentului ridicat de ministerul public din cauza refuzului acuzatei (*arguida*) de a autoriza instituțiile bancare la care aceasta deține conturile (personale) curente să furnizeze informațiile legate de acest subiect, judecătorul de primă instanță a adoptat o poziție expresă în ceea ce privește legitimitatea refuzului reclamantei, având în vedere că ridicarea secretului profesional și a celui bancar se impunea, poziție pe care curtea de apel a venit să o confirme de asemenea.

În consecință, decizia atacată nu putea face obiectul unui recurs.

(...).”

17. Printr-un ordin din data de 29 iulie 2011, Parchetul de pe lângă Tribunalul din Faro a clasat procedura penală deschisă împotriva reclamantei pentru fraudă fiscală fără drept se apel. Reclamanta evidențiază totuși că a fost supusă unei ajustări fiscale.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE APLICABILE

A. Codul de procedură penală

18. La momentul producerii faptelor, dispozițiile pertinente ale codului de procedură penală aveau următorul conținut:

Articolul 135 **Secretul profesional**

„1. Preoții sau cultele religioase, avocații, medicii, ziaristii și membrii instituțiilor de credit și orice altă persoană care poate sau care trebuie să păstreze secretul profesional conform legii pot refuza să depună mărturie privind faptele la care se referă acesta.

2. Când există îndoieli bazate pe legitimitatea scuzei (*excusa*), autoritatea judiciară în fața căreia a survenit incidentul procedează la verificările necesare. Dacă, după acestea, ea concluzionează că scuza nu este legitimă, ea dispune sau solicită tribunalului să dispună depoziția.

3. Tribunalul superior celui la care a survenit incidentul (...) poate decide depoziția cu încălcarea secretului profesional dacă acest lucru este necesar, conform principiului interesului preponderent, mai precis dacă depoziția este indispensabilă pentru descoperirea adevărului, gravitatea delictului (...). Intervenția [tribunalului superior] este impusă de judecător, din oficiu sau la cerere.

4. În cazurile prevăzute la alineatele 2 și 3, decizia autorității judiciare sau a tribunalului este luată după ce organismul reprezentativ al profesiei de care este legat secretul profesional respectiv a fost audiată, în termenii și cu scopurile prevăzute în legislația aplicabilă a acestui organism.

5. Prevederile din alineatele 3 și 4 nu se aplică secretului religios.”

Articolul 400 **Decizii care nu pot face obiectul unui recurs**

„1. Nu se poate face apel la:

(...)

b) Deciziile pronunțate în apel de curțile de apel care nu se pronunță, în final, pe fondul cauzei;

(...)”

Articolul 432 **Recursul în fața Curții Supreme**

„1. Se poate face apel în fața Curții Supreme la:

a) Deciziile curților de apel pronunțate în primă instanță;

b) Deciziile atacabile (*recorríveis*) care au fost pronunțate de curțile de apel, în cadrul unui recurs, în termenii articolului 400 ;

(...)”

B. Codul penal

19. În momentul producerii faptelor, Art. 195 din codul penal era formulat astfel:

„Fapta oricărei persoane de a divulga, în lipsa unei autorizări, secretul altei persoane pe care l-a aflat ca urmare a statutului, misiunii, locului de muncă, profesiunii sau artei sale, este pedepsită cu închisoare care poate dura până la un an sau sancțiune cu amendă care se poate ridica la 240 de zile.”

C. Legea generală fiscală

20. Articolul 63 din Legea Generală Fiscală (decretul lege nr. 398/98 din data de 17 decembrie 1998, în versiunea sa emisă prin legea nr. 55-B/2004 din data de 30 decembrie 2004) dispune următoarele:

„1. Organele competente pot, în condițiile legii, să efectueze toate operațiunile necesare pentru stabilirea situației fiscale a contribuabililor (...).

2. Accesul la o informație protejată prin secretul profesional, bancar sau orice altă obligație de păstrare a secretului, stabilită în mod legal, depinde de o autorizație judiciară, conform legii aplicabile cu excepția cazului în care legea admite derogarea de la obligația păstrării secretului bancar de către administrația fiscală independent de această autorizație.

(...)

4. Absența cooperării în realizarea operațiunilor prevăzute la numărul 1 nu va fi legitimă decât dacă acestea implică următoarele:

(...)

b) Consultarea elementelor protejate de secretul profesional, bancar sau de orice altă obligație de păstrare a secretului stabilită în mod legal, cu excepția autorizării titularului sau a derogării de la obligația păstrării secretului bancar de către administrația fiscală legal admisă;

(...)

5. În cazul opoziției contribuabilului fondată pe una din circumstanțele indicate în numărul precedent, operațiunea nu se poate realiza decât cu autorizarea dată de un tribunal de resort competent ca urmare a unei cereri depuse de administrația fiscală (...)

D. În legătură cu secretul profesional și cel bancar

1. Statutul Asociației Barourilor

21. Articolul 87 din statutul Baroului (*Estatuto da Ordem dos Advogados*), aprobat prin legea nr. 15/2005 din 26 ianuarie 2005, dispune:

„1. Avocatul este obligat să păstreze secretul profesional privind toate faptele pe care le cunoaște în virtutea funcțiilor sale și a prestării serviciilor sale (...).

(...)

4. *Avocatul poate releva faptele acoperite de secretul profesional, cu condiția ca acest lucru să fie absolut necesar pentru apărarea demnității, drepturilor și intereselor legitime ale avocatului, clientului sau reprezentanților săi, cu autorizarea președintelui Consiliului Asociației districtului respectiv, cu posibilitatea unui recurs către Președintele Baroului, în condițiile prevăzute de reglementarea respectivă. »*

(...)"

2. *Regimul general al instituțiilor de credit și societăților financiare*

22. Dispozițiile pertinente ale regimului general al instituțiilor de credit și societăților financiare (decretul lege nr. 298/92 din 31 decembrie 1992) sunt următoarele:

Articolul 78

Obligația păstrării secretului bancar

„1. Membrii organelor de administrare sau ai fiscalizării instituțiilor de credit, angajații, mandatarii, funcționarii și alte persoane care prestează servicii pentru acestea cu titlu permanent sau ocazional nu pot divulga sau utiliza informațiile privind faptele sau elementele legate de viața instituției sau de relațiile acesteia cu clienții pe care le-au cunoscut exclusiv în baza exercitării funcțiilor lor sau a prestării serviciilor lor.

2. Secretul se referă mai ales la numele clienților, conturile de depozite și transferurile acestora și alte operațiuni bancare

(...)"

Articolul 79

Excepții de la obligația păstrării secretului

„1. Faptele sau elementele privind relațiile clientului cu instituția pot fi divulgate cu autorizarea clientului, transmisă instituției.

2. În afară de ceea ce este prevăzut la punctul precedent, faptele și elementele protejate prin obligația păstrării secretului nu pot fi divulgate decât în cazurile următoare:

(...)

d) În aplicarea prevederilor legii penale și a procedurii penale;

(...)"

3. *Jurisprudența internă privind articolul 135 din codul de procedură penală*

a) Jurisprudența Tribunalului constituțional

23. În hotărârea sa nr. 589/2005 din data de 2 noiembrie 2005, Tribunalul Constituțional a considerat că în examinarea incidentului de procedură privind ridicarea secretului profesional deschis în cursul unei anchete penale, tribunalul de instrucție penală se limitează la verificarea caracterului legitim al invocării secretului profesional pentru ca ulterior să înainteze din oficiu problema la curtea de apel pentru ca aceasta să

autorizeze ridicarea secretului profesional. Acesta a concluzionat că curtea de apel a intervenit în acest mod ca jurisdicție de primă instanță.

b) Jurisprudența Curții Supreme

24. Într-o hotărâre din data de 12 iulie 2005 (procedura internă nr. 05B1901), Curtea Supremă a considerat că nu este posibil să se facă apel împotriva unei decizii a unei curți de apel care a avut cunoștința privind un incident de procedură legat de scutirea de secretul bancar în cadrul unei proceduri penale în aplicarea articolului 135 §§ 2 și 3 din codul de procedură penală.

25. Într-o hotărâre din data de 21 aprilie 2005 (procedura internă nr. 05P1300), Curtea Supremă a considerat că ridicarea secretului profesional impune o ponderare prudentă a valorilor concurente pentru a se stabili dacă secretul profesional trebuie sau nu să cedeze în fața altor interese, intervenția unei autorități judiciare este deci necesară. Ea a înțeles, de asemenea, că avizul organismului profesional prevăzut de articolul 135 § 5 din CPP nu este legat decât de membrii săi și nu de tribunalele chemate să decidă în ceea ce privește un incident de ridicare a secretului profesional.

26. În hotărârea de stabilire a jurisprudenței nr. 2/2008 din 13 februarie 2008 (procedura internă nr. 894/07-9), Curtea Supremă a considerat:

- că o instituție bancară nu poate refuza în mod legitim să prezinte informațiile legate de un cont bancar solicitate în cadrul unei proceduri penale decât pe fondul secretului bancar;

- că dacă refuzul nu este considerat legitim de tribunal, acesta dispune prezentarea informațiilor solicitate conform articolului 135 § 2 din CPP ;

- că dacă refuzul este considerat legitim, tribunalul imediat superior celui în care s-a produs incidentul decide în ceea ce privește ridicarea secretului, conform articolului 135 § 3 din CPP.

27. Într-o hotărâre din data de 27 mai 2008 (procedura internă nr. 07B4673), era vorba despre un dosar în care ridicarea secretului profesional era legată de un avocat, Curtea Supremă a estimat că avizul Baroului prevăzut în articolul 135 § 5 din CPP avea o valoare informativă ca orice expertiză și putea astfel să fie apreciată liber de autoritatea judiciară.

28. Într-o hotărâre din data de 9 februarie 2011 (procedura internă nr. 12153/09.8TDPRT-A.P1.S1), Curtea Supremă a tras următoarele concluzii:

- când este invocat secretul, autoritatea judiciară trebuie să decidă dacă acesta este sau nu legitim. Dacă ea concluzionează că scuza nu este legitimă, ea dispune ca informația solicitată să fie dată. Dacă estimează că scuza este legitimă, fie acceptă păstrarea secretului, ea înaintează

speța tribunalului superior pentru ca acesta să decidă în ceea ce privește speța respectivă.

- ridicarea secretului trebuie să fie de competența unui tribunal superior, acesta este deci organul judiciar care decide incidentul de ridicare a secretului în situațiile în care scuza este legitimă.

- având în vedere că este vorba despre o decizie pronunțată în primă instanță, ea poate fi atacată în cadrul unui recurs conform articolului 432 § 1 a) din CPP.

c) Jurisprudența curților de apel

29. Într-o hotărâre din data de 28 noiembrie 2007 (procedura internă nr. 645352) privind ridicarea secretului profesional al unui avocat urmărit în cadrul unei proceduri penale, curtea de apel din Porto a considerat că articolul 135 nu se aplică decât persoanelor chemate să depună mărturie și nu acuzaților.

30. Într-o hotărâre din data de 9 iulie 2008 (procedura internă nr. 4870/08), Curtea de Apel din Lisabona a reamintit că articolul 135 din CPP nu se aplică avocatului acuzat în cadrul unei proceduri penale din motivele următoare:

- la fel ca orice alt acuzat, el trebuie să păstreze tăcerea;
- dacă dorește să divulge informațiile acoperite de secretul profesional, el trebuie să sesizeze Baroul pentru a fi autorizat să o facă, conform prevederilor articolului 87 § 4 din Statutul Asociației Barourilor.

31. Într-o hotărâre din data de 29 septembrie 2008, Curtea de Apel din Lisabona a considerat că tribunalul care a decis incidentul de ridicare a secretului profesional nu era obligat de avizul Baroului în aplicarea articolului 135 § 4 din CPP.

32. Într-o hotărâre din data de 26 noiembrie 2009 (procedura internă nr. 907/07.7TBBCL.G1), Curtea de Apel din Guimarães a expus următoarele:

- dacă se constată că refuzul unei instituții bancare de a prezenta informațiile solicitate de un tribunal este legitim, deoarece acestea sunt acoperite de secretul bancar, numai ridicarea acestuia o poate obliga să o facă.

- ridicarea secretului profesional impune o ponderare a intereselor aflate în joc de către un tribunal superior înainte de a fi cerută de judecătorul de primă instanță, din oficiu sau la cerere.

- decizia tribunalului de primă instanță care, după ce concluzionat legitimitatea refuzului, estimează că obligația păstrării secretului profesional trebuie întreruptă și dispune prezentarea unei informații unei instituții bancare este nulă pe motivul că încalcă regulile competenței.

ÎN DREPT

I. ÎN CEEA CE PRIVEȘTE PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 6, 8 ȘI 13 DIN CONVENȚIE

33. Fără a invoca nicio dispoziție a Convenției, reclamanta estimează că hotărârea curții de apel din Évora din data de 12 ianuarie 2010 prin care aceasta dispunea ridicarea secretului profesional pentru a permite consultarea extraselor conturilor sale bancare personale a adus atingere reputației sale de avocat.

34. Din perspectiva articolului 6 din Convenție, reclamanta se plânge că nu s-a putut apăra și că nu a fost informată efectiv în ceea ce privește ridicarea secretului profesional și a celui bancar decât în momentul în care a luat cunoștință de hotărârea Curții de Apel din Évora. De asemenea, reclamanta se plânge, în încălcarea articolului 13 din Convenție că nu a putut să atace această decizie la Curtea Supremă,

35. Autoritate supremă în domeniul calificării juridice a faptelor din dosar, Curtea consideră, în dosarul de față, că plângerile legate de derularea măsurii litigioase și controlul său jurisdicțional se referă în principal la dreptul la respectarea vieții private și a secretului corespondenței legat mai ales de confidențialitatea legată de relațiile dintre un avocat și clientul său și astfel trebuie analizate din perspectiva exclusivă a articolului 8 din Convenție, care include, de asemenea, un aspect procedural (*Xavier da Silveira c. France*, nr. 43757/05, § 21, 21 ianuarie 2010) și este formulat în felul următor:

Articolul 8

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și familiale, a domiciliului și corespondenței sale.

2. Nu poate exista nicio imixtiune a unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care această imixtiune este prevăzută de lege și constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru siguranța națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea asociației și prevederea de infracțiuni penale, la protecția sănătății sau moralei, sau la protecția drepturilor și libertăților unei alte persoane.”

36. Guvernul respinge teza reclamantei.

A. Privind admisibilitatea

37. Curtea constată că aceste plângeri nu sunt în mod evident neîntemeiate în sensul articolului 35 § 3 a) din Convenție și, de asemenea, că acestea nu se împiedică de niciun motiv de inadmisibilitate, Curtea le declară admisibile.

B. Pe fond

1. Argumentele părților

38. Reclamanta consideră că consultarea extraselor conturilor sale bancare, dispusă de curtea de apel din Évora în hotărârea sa din data de 12 ianuarie 2010 în aplicarea articolului 135 din CPP a constituit o imixtiune disproporționată cu dreptul său la respectarea confidențialității care este legată de relațiile dintre un avocat și clientul său.

39. Pe plan procedural, ea se plânge că nu a avut posibilitatea să se apere în cadrul acestei proceduri și că nu a avut acces la un recurs efectiv pentru contestarea deciziei Curții de Apel din Évora. Ea denunță, de asemenea, viciul de consultare obligatorie a Baroului prevăzută în articolul 87 § 4 din statutul Baroului. În ceea ce privește acest punct, ea a adăugat că, printr-o ordonanță din data de 9 iunie 2010, consiliul baroului din districtul Faro îi interzisese să rupă secretul profesional care se aplica extraselor conturilor sale bancare pentru anul 2006.

40. Guvernul nu contestă că a existat o imixtiune în viața privată a reclamantei având în vedere consultarea extraselor conturilor sale bancare personale. Totuși, el estimează că această imixtiune era prevăzută în articolul 135 din CPP și era necesară având în vedere că viza descoperirea adevărului în cadrul unei proceduri penale și a bunei administrări a justiției.

41. Guvernul consideră, de asemenea, că măsura a fost proporțională. El expune faptul că, în urma refuzului reclamantei de a prezenta extrasele conturilor sale bancare în cadrul procedurii penale din acest dosar, ministerul public a sesizat judecătorul de instrucție privind o cerere făcută în scopul examinării caracterului legitim al scuzei. Recunoscând acest lucru, ministerul public a înaintat speța curții de apel din Évora care a considerat că ar fi trebuit ca aceasta să dispună ridicarea secretului profesional, descoperirea adevărului material în cadrul procedurii penale a șefului antifraudă fiscală impunând acest lucru. Guvernul estimează că reclamanta nu dispunea de dreptul de a face apel împotriva curții de apel din Évora având în vedere că aceasta nu se pronunțase în primă instanță conform prevederilor Art. 432 § 1 a) din CPP. În sprijinul argumentului său, Guvernul se referă la o hotărâre a Curții Supreme din data de 12 iulie 2005 pronunțată în cadrul unui dosar asemănător (a se vedea paragraful 24 de mai sus).

2. Aprecierea Curții

a) În legătură cu o posibilă imixtiune

42. Părțile sunt de acord că datele bancare ale reclamantei constituie informații personale legate de viața sa privată, încadrându-se în domeniul de aplicare al articolului 8 din Convenție. Ele sunt de acord, se asemenea, să recunoască faptul că a existat o imixtiune în exercitarea de către reclamantă

a dreptului său la respect pentru viața privată. Curtea notează, de asemenea, că jurisdicțiile interne nu au contestat că informațiile bancare erau acoperite de secretul profesional având în vedere mai ales faptul că reclamanta primise sumele transferate de clienții ei în contul bancar personal (a se vedea mai sus paragrafele 9, 10 și 12).

43. Curtea nu vede niciun motiv pentru a concluziona altceva. Ea reamintește că noțiunea de „viață privată” poate include activități profesionale sau comerciale (*Niemietz c. Allemagne*, 16 decembrie 1992, § 29, seria A nr. 251-B). De asemenea, ea „acordă o importanță unică riscului de aducere atingere secretului profesional al avocaților deoarece acesta se bazează pe relația dintre avocat și clientul său (*André și autre c. France*, nr. 18603/03, § 41, 24 iulie 2008 și *Xavier da Silveira c. France*, nr. 43757/05, § 36, 21 ianuarie 2010) și poate avea repercusiuni asupra buneii administrări a justiției” (*Wieser și Bicos Beteiligungen GmbH c. Autriche*, nr. 74336/01, §§ 65-66, CEDH 2007-IV; *Niemietz*, citat mai sus, § 37 și *André și alții*, citat mai sus la § 41).

44. Curtea concluzionează că consultarea extraselor conturilor bancare ale reclamantei a constituit o imixtiune în dreptul său la respectarea secretului profesional, care se încadrează în viața privată (*M.N. și alții c. Saint-Marin*, nr. 28005/12, § 51, 7 iulie 2015).

b) Privind justificarea imixtiunii

45. O imixtiune încalcă articolul 8 din Convenție, cu excepția cazului în care „este prevăzută de lege”, îndreptată spre unul sau mai multe scopuri legitime privind paragraful 2 și „necesară, într-o societate democratică” pentru a-l sau a le atinge.

i. Prevăzută de lege

46. Curtea reamintește că cuvintele „prevăzută de lege” implică în primul rând faptul că măsura încriminată trebuie să aibă o bază în drept internă, dar că sunt de asemenea legate de calitatea legii în chestiune: ele impun de asemenea accesibilitatea acestora la persoanele vizate și o formulare destul de precisă pentru a le permite – să se înconjoare, la nevoie, de sfaturi clare – să prevadă, cu un grad rezonabil în împrejurările cauzei, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat și să regleze conduita acestora. Această expresie implică așadar faptul că legislația internă trebuie să folosească termeni destul de clari pentru a indica tuturilor într-o manieră suficientă în ce circumstanțe și în ce condiții ea abilitează puterea publică să recurgă la măsuri care afectează drepturile lor protejate de Convenție (a se vedea, de exemplu, *Gorzelik și alții c. Pologne* [GC], nr. 44158/98, § 64, CEDH 2004-I, *Maestri c. Italie* [GC], nr. 39748/98, § 30, CEDH 2004-I, *Sanoma Uitgevers B.V. c. Pays-Bas* [GC], nr. 38224/03, § 81, 14 septembrie 2010, *Bayatyan c. Arménie* [GC], nr. 23459/03, § 113, CEDH 2011, și *Fernández Martínez c. Espagne* [GC], nr. 56030/07, § 117, CEDH 2014 (extrase)).

47. În cadrul articolului 8 § 2 din Convenție, termenul „lege” trebuie să fie înțeles în accepțiunea sa „materială” și nu „formală”. De altfel, în domeniul acoperit de dreptul scris „legea” este textul în vigoare așa cum este interpretat de jurisdicțiile competente (*Société Colas Est și alții c. France*, nr. 37971/97, § 43, CEDH 2002-III și *Sallinen și alții c. Finlande*, nr. 50882/99, § 77, 27 septembrie 2005).

48. În acest caz, reclamanta nu contestă faptul că o imixtiune are o bază legală, mai precis articolul 135 din CPP. Guvernul susține de asemenea acest argument.

49. Curtea constată, de asemenea, că, pentru a putea obține informațiile căutate în cadrul procedurii penale deschise contra reclamantei, curtea de apel din Évora a dispus ridicarea secretului profesional bazându-se pe paragraful 3 al articolului 135 din CPP. Totuși, ea relevă că, în două cazuri similare, curtea de apel din Porto și curtea de apel din Lisabona au considerat că articolul 135 nu se putea opune unui avocat care a intervenit ca acuzat în cadrul unei proceduri penale, având în vedere mai ales dreptul de a păstra tăcerea și mecanismul prevăzut în articolul 87 § 4 din statutul Asociației Barourilor (a se vedea mai sus paragrafele 29 și 30).

50. De asemenea, Curtea notează că jurisdicțiile interne nu sunt unanime în ceea ce privește posibilitatea de a face apel la Curtea Supremă împotriva unei decizii a unei curți de apel prin care se dispune ridicarea secretului profesional. În acest caz, apelul reclamantei a fost declarat inadmisibil de către Curtea Supremă printr-o decizie din data de 2 iunie 2010. Totuși, într-un dosar similar, un astfel de recurs a fost admis, ceea ce face Curtea Supremă să decidă în ceea ce privește necesitatea ridicării secretului profesional (a se vedea decizia din data de 21 aprilie 2005 menționată mai sus în paragraful 25). Într-o hotărâre din data de 9 februarie 2011 (a se vedea mai sus paragraful 28), înalta instanță a considerat de asemenea că decizia curții de apel putea face obiectul unui recurs. În sfârșit, cu titlu subsidiar, Curtea relevă că, într-o hotărâre din data de 2 noiembrie 2005 (a se vedea mai sus paragraful 23), Tribunalul Constituțional a considerat că decizia unei curți de apel privind ridicarea secretului profesional era de competența primei instanțe judiciare.

51. Independent de previzibilitatea imixtiunii litigioase și a existenței sau inexistenței unei divergențe a jurisprudenței la nivel intern în ceea ce privește posibilitatea de a formula apel contra unei decizii a unei curți de apel care dispune ridicarea secretului profesional, care ar fi putut aduce atingere principiului securității juridice, Curtea consideră că nu se impune tranșarea acestor două chestiuni ținând cont de concluzia la care va ajunge aceasta în ceea ce privește necesitatea imixtiunii.

ii. Legitimă

52. Curtea notează că imixtiunea în viața privată a reclamantei era făcută în scopul căutării unor indici și ai unor probe în cadrul unei anchete

deschise împotriva reclamantei pentru fraudă fiscală. Aceasta urmărea așadar un scop legitim, și anume „prevenirea infracțiunilor penale” în sensul articolului 8 § 2 din Convenție.

53. Rămâne să examinăm dacă o imixtiune asemănătoare era „necesară într-o societate democratică” pentru atingerea scopului legitim urmărit în circumstanțele specifice dosarului.

iii. Necesară într-o societate democratică

54. Conform jurisprudenței constante a Curții, noțiunea de „necesitate” implică o ingerință bazată pe o nevoie socială imperioasă și, în special, proporțională cu scopul legitim urmărit. Pentru a determina dacă o imixtiune este „necesară într-o societate democratică”, Curtea ține cont de faptul că o anumită marjă de apreciere trebuie lăsată Statelor contractante (a se vedea, printre alte decizii, *Camenzind c. Suisse*, 16 decembrie 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-VIII, § 44). Totuși, excepțiile pe care le menajează paragraful 2 al articolului 8 impun o interpretare strânsă, iar necesitatea lor într-un caz dat trebuie să fie stabilită în mod convingător (a se vedea *Buck c. Allemagne*, nr. 41604/98, § 44, CEDH 2005-IV).

55. Curtea reamintește, de asemenea, că trebuie să se convingă de existența unor garanții adecvate și suficiente contra abuzurilor (*Xavier da Silva*, citat anterior, § 34) inclusiv că „un control eficace” pentru contestarea măsurii litigioase (a se vedea, printre multe altele, *Miailhe c. France* (nr. 1), 25 februarie 1993, § 37, seria A nr. 256-C, *Funke c. France*, 25 februarie 1993, § 56, seria A nr. 256-A, *Crémieux c. France*, 25 februarie 1993, § 39, seria A nr. 256-B, precum și, *mutatis mutandis*, *Klass și alții c. Allemagne*, 6 septembrie 1978, §§ 50, 54 și 55, seria A nr. 28, *Lambert c. France*, 24 august 1998, § 31, *Recueil des arrêts et décisions* 1998-V și *Matheron c. France*, nr. 57752/00, § 35, 29 martie 2005). Curtea reamintește, de asemenea, că protecția secretului profesional legat de corespondențele dintre un avocat și clientul său este, în special, corolarul de drept că acesta din urmă nu poate contribui la propria sa încriminare (*André et autre*, citat anterior, § 41) și că, în consecință, aceste schimburi beneficiază de o protecție consolidată (*Michaud c. France*, nr. 12323/11, §§ 117-118, CEDH 2012, cu referințele citate).

56. În cazul de față, Curtea notează că incidentul de procedură care vizează ridicarea secretului profesional pe care reclamanta avea obligația să-l păstreze în calitate de avocată a fost ridicat de ministerul public ca urmare a refuzului reclamantei de a prezenta extrasele conturilor sale bancare în cadrul unei proceduri penale care fusese deschisă împotriva ei de către șeful antifraudă fiscală. Ea constată că această procedură s-a derulat, bineînțeles în fața unui organ judiciar, dar fără ca reclamanta să participe la aceasta. De fapt, ea nu a luat cunoștință de ridicarea secretului profesional și

a secretului bancar legat de extrasele conturilor sale bancare doar în momentul în care a primit notificarea deciziei curții de apel din Évora din data de 12 ianuarie 2010. Așadar, reclamanta nu a intervenit în niciun moment în cursul acestei proceduri. În consecință, ea nu a putut să-și prezinte argumentele. În plus, ea nu a putut răspunde nici la cererea ministerului public din data de 30 octombrie 2009 adresată judecătorului de instrucție penală (a se vedea mai sus paragraful 9), nici avizului din data de 30 noiembrie 2009 al procurorii adjuncte de pe lângă curtea de apel din Évora (a se vedea mai sus paragraful 11).

57. Curtea observă apoi că articolul 135 § 4 din CPP și articolul 87 § 4 din statutul Baroului (a se vedea mai sus paragrafele 18 și 21) prevăd consultarea Baroului în cadrul procedurii care vizează ridicarea secretului profesional. Totuși, în acest caz, trebuie constatat că Asociația Barourilor nu a fost solicitată. Curtea estimează că respingerea cererii formulate de reclamantă la Consiliul Baroului din districtul Faro este lipsită de importanță (a se vedea paragraful 14 de mai sus), legea internă prevăzând ca consultarea să fie solicitată din oficiu de judecătorul însărcinat cu procedura. Chiar dacă, în ceea ce privește jurisprudența internă, un aviz al Baroului n-ar fi avut un efect obligatoriu (cu titlu de exemplu, a se vedea hotărârea Curții Supreme din data de 21 aprilie 2005 și a curții de apel de la Lisabona din 29 septembrie 2008, citate mai sus în paragrafele 25 și 31), Curtea estimează că intervenția unui organism independent era necesară în acest caz având în vedere că informațiile solicitate erau acoperite de secretul profesional. În această privință, ea trimite la jurisprudența sa privind perchezițiile în cabinetele de avocatură (a se vedea, printre altele, *mutatis mutandis*, *Niemietz*, citat anterior, § 37, *Tamosius c. Royaume-Uni* (déc.), nr. 62002/00, CEDH 2002-VIII și *Xavier da Silveira*, citat anterior, § 40).

58. În ceea ce privește „controlul eficace” pentru contestarea măsurii litigioase, Curtea notează că recursul făcut de reclamantă la Curtea Supremă pentru a contesta decizia curții de apel n-a făcut obiectul unei examinări în ceea ce privește fondul, înalta instanță considerând că reclamanta nu dispunea de posibilitatea de a face apel împotriva hotărârii curții de apel de la Évora din data de 12 iunie 2010 în aplicarea articolelor 432 și 400 § 1 c) din CPP. Guvernul susține această interpretare și se referă la o altă hotărâre a Curții Supreme care o confirmă. Curtea reamintește că nu are sarcina să se substituie jurisdicțiilor interne deoarece este de datoria primului șef al autorităților naționale, în special al curților și tribunalelor, să interpreteze legislația internă (*Waite și Kennedy c. Allemagne* [GC], n° 26083/94, § 54, CEDH 1999-I). Acest lucru nu împiedică curtea să considere că simplul fapt că recursul reclamantei fusese declarat inadmisibil de către Curtea Supremă nu îndeplinea cerința unui „control eficace” impusă de articolul 8 din Convenție, reclamanta n-a dispus așadar de niciun recurs pentru a contesta măsura litigioasă.

59. În ceea ce privește absența garanțiilor procedurale și a unui control jurisdicțional efectiv al măsurii litigioase, Curtea estimează că autoritățile portugheze nu au fost menajate, în cazul de față, un echilibru, echitabil între imperativele interesului general și exigențele privind protecția dreptului reclamantei în ceea ce privește viața sa privată. Așadar există o încălcare a articolului 8 din Convenție.

II. ÎN CEEA CE PRIVEȘTE APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

60. În condițiile articolului 41 din Convenție,

„Dacă Curtea declară că a existat o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și si dreptul intern al Înaltei Părți contractante nu permite eliminarea decât în mod imperfect a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă acest lucru are loc, o satisfacție echitabilă.”

A. Daune

61. Reclamanta solicită 107 500 de euro (EUR) cu titlu de daune materiale rezultând din pierderea clienților și majorări ale impozitelor pe care a fost obligată să le plătească la încheierea unei proceduri de ajustare judiciară inițiată împotriva ei ca urmare a consultării extraselor conturilor sale bancare pentru anul 2006.

62. Reclamanta solicită, de asemenea, suma de 60 000 EUR pentru prejudiciul moral pe care l-a suportat din cauza atingerii aduse onoarei și reputației sale de avocată.

63. Guvernul respinge cererea reclamantei estimând că aceasta este excesivă și nu este susținută.

64. Curtea nu observă o legătură de cauzalitate între încălcarea constatată și daunele materiale pretinse și respinge această cerere. În schimb, ea consideră că reclamanta a suferit un prejudiciu moral cert din cauza faptului că nu s-a putut apăra în cadrul procedurii care a vizat ridicarea secretului profesional și contestarea măsurii litigioase. Realizând o evaluare echitabilă, Curtea a decis că trebuie să acorde reclamantei 3 250 EUR cu titlu de daune morale.

B. Cheltuieli și comisioane

65. Reclamanta solicită, de asemenea 1.213,98 EUR pentru comisioanele și cheltuielile angajate față de jurisdicțiile interne și la Curte, care fiind sprijinite de dovezi, sunt defalcate în felul următor:

- 102 EUR pentru cheltuielile de judecată aferente recursului său la Curtea Supremă;

- 40,80 EUR pentru două copii certificate conforme ale pieselor la dosarul de procedură penală, transmise de parchetul de pe lângă tribunalul din Faro ;

- 106,18 EUR pentru fotocopii și cheltuielile de transmitere a corespondenței cu Curtea;

- 315 EUR pentru cheltuielile de traducere a observațiilor ;

- 100 EUR pentru consultarea unui psiholog și

- 550 EUR pentru o encefalogramă făcută pe data de 10 martie 2010 pentru studierea calității somnului ei.

66. Guvernul contestă pretenția reclamantei privind rambursarea cheltuielilor medicale. Pentru restul, se bazează pe înțelepciunea Curții.

67. Curtea reamintește că, dacă constată o încălcare a Convenției, ea poate acorda plata cheltuielilor și comisioanelor prezentate jurisdicțiilor naționale „pentru a preveni sau corecta prin acestea încălcarea menționată” (a se vedea, printre multe altele, *Hertel c. Suisse*, 25 august 1998, § 63, *Recueil des arrêts și décisions* 1998-VI). În acest caz, având în vedere că încălcarea constatată se referă la o imixtiune în viața privată a reclamantei pe care reclamanta a încercat să o conteste la Curtea Supremă, cheltuielile aferente acesteia au fost angajate pentru corectarea încălcării constatate, este deci cazul ca suma pretinsă de reclamantă în această privință, 102 EUR trebuie rambursate.

68. În ceea ce privește costurile și cheltuielile suportate față de ea, Curtea reamintește că un reclamant nu poate obține rambursarea acestora decât în măsura în care este stabilită realitatea acestora, necesitatea acestora și caracterul rezonabil al ratei acestora (*Iatridis c. Grèce* satisfacția echitabilă) [GC], nr. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI). În acest caz, având în vedere documentele aflate în posesia sa și criteriile susmenționate, Curtea estimează ca fiind rezonabil să acorde cu acest titlu 361,98 EUR reclamantei, cheltuielile medicale ocazionate de încălcarea constatată fiind deja acoperite de suma atribuită cu titlu de daune morale.

69. În consecință, Curtea acordă reclamantei suma totală de 463,98 EUR pentru toate costurile și cheltuielile.

C. Daune-interese moratorii

70. Curtea consideră că este adecvat să calculeze ratele daunelor-interese moratorii pe baza ratei marginal a dobânzilor facilității de împrumut a Băncii Centrale Europene majorate cu trei puncte procentuale.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* petiția admisibilă ;

2. *Spune că* a existat o încălcare a articolului 8 din Convenție ;

3. *Spune că*

a) că Statul pârât trebuie să plătească reclamantei, în termen de trei luni de la data la care hotărârea va deveni definitivă conform articolului 44 § 2 din Convenție, sumele următoare:

i) 3.250 EUR (trei mii două sute cincizeci de euro), plus orice sumă care ar putea fi datorată cu titlu de impozit, ca daune morale;

ii) 463,98 EUR (patru sute șaiszeci și trei de euro și nouăzeci și opt de cenți), orice sumă care ar putea fi datorată cu titlu de impozit de către reclamantă, pentru costuri și cheltuieli;

b) că începând cu data de expirare a termenului mai sus menționat și până la efectuarea plății, aceste sume vor fi majorate cu o dobândă simplă al o rată egală cu cea a ratei facilității marginale de împrumut a Băncii Centrale Europene aplicabile în această perioadă, majorată cu trei puncte procentuale;

4. *Respinge* cererea de satisfacție echitabilă pentru surplus.

Redactat în limba franceză și comunicată în scris pe data de 1 decembrie 2015, în aplicarea articolului 77 §§ 2 și 3 din regulamentul Curții.

Françoise Elens-Passos
Grefieră

András Sajó
Președinte